

La Dona Catalana

30
CENTIMS

Revista
de Modes
i de la Llar

SURT CADA DIVENDRES

Filosofia de la moda

Textos escollits

Edició i introducció de Rita Rakosnik

Edicions de la Ela geminada

Text de Jana Martínez García

«La roba actua sobre nosaltres de manera instantània, però la seva ubiqüitat sovint fa que negligim la política rere el que portem posat i que, així, evitem fer-ne una anàlisi intel·lectual a l'alçada i ens perdem en banalitats i llocs comuns». (pàg., 10). Una filosofia de la moda és evitar aquesta tragèdia de la qual parla Rakosnik. Pensar la moda sense caure en clàssics és quelcom que no s'ha fet gaire i, molt menys en català, però que la Ela Geminada ha decidit remeiar recollint textos de Giacomo Leopardi, Théophile Gautier, Oscar Wilde i Georg Simmel.

Sovint, en fer ressenyes de llibres, o simplement en comentar amb companys un llibre, oblidem—és a dir, no donem importància— el pròleg o la introducció d'aquest. Això no és insignificant, la rapidesa i la immediatesa amb la qual ens aproximem a tot, fins i tot als llibres, ens fa obviar parts claus com la introducció o el pròleg d'un llibre. Pel que fa a aquest llibre, *Una filosofia de la moda*, seria de molt mal fer deixar-nos emportar per la immediatesa.

Per Rakosnik, «modelar el cos a través de la indumentària és una part fonamental del caràcter humà, sempre escindit entre el desig de ser visible i invisible, entre la distinció i la imitació, la llibertat i el compromís»(p.10), i això ens fan entreveure no només aquest caràcter humà del qual ens parla l'autora, sinó que també, com més tard explica, ens possibilita dir quelcom sobre l'actualitat social i política del nostre entorn. I si la moda es troba en el desig de visibilitat i invisibilitat, entre la distinció i la imitació, la llibertat i el compromís, és a dir, si la moda parla de la nostra intimitat de manera inevitable i segueix les nostres fruïcions, com Rakosnik apunta, cal fer-ne una filosofia:

L'escriptura d'una filosofia del vestit i d'una teoria de l'estil es revela, així, com una urgència i fins i tot com una obligació pels estetes del nostre segle, que, deutors d'una llarga tradició (reflectida, en part, en aquest recull), s'enfronten amb el repte d'expandir i obrir la concepció contemporània de la moda, actualitzant-ne els llenguatges i descodificant les múltiples maneres d'aprehendre el món que ens ofereix. (p.13)

Què amaga la roba que duem? Es pot conceptualitzar l'estil? Les aparences del *flâneur* i l'elegància del dandi, la relació de la moda amb l'honor... Són algunes de les qüestions que Rakosnik dibuixa i enllaça amb els textos escollits amb gran agilitat.

El recull d'obres que trobem en aquest llibre és del més sorprenent. Comencem amb un diàleg entre la Moda i la Mort que Leopardi construeix de manera captivant on se'ns fa

evident la relació estreta entre elles. Amb una anàlisi sobre el que tenen en comú, l'autor aprofita per fer entreveure els jocs de la moda, les tendències i tot el que amaga la

indumentària. Mentre que, seguidament, Théophile Gautier ens parla de la pèrdua de la forma real del cos i com l'art ha influït en la concepció d'aquest i de la moda. I sobre la bellesa i l'art també en parla el dandi per excel·lència, Oscar Wilde.

Ells es pensen que la bellesa és una qüestió de volants i farbalans; i els voltants, a mi, ni em fan ni fred ni calor, i que no em demanin què són els farbalans. El que de veres m'importa i m'admira és la gràcia de la figura humana; i sostinc que el primer principi de l'art és que la bellesa sempre és orgànica, que ve de dins i no pas de fora, que ho deu tot a la perfecció de la seva pròpia naturalesa, i en cap cas no ho deu a un refinament afegit. I que, per tant, la bellesa d'un vestit recolza enterament sobre l'encís que amaga, sobre la llibertat i el moviment de què no ens priva. (p.52)

Per Wilde, un estudi de la figura humana ens ensenyaria, des de ben petits, les regles de vestir. I amb el seu text ens parla d'alguna d'aquestes com el color, la mida i l'estampat. Sent ell conscient que la moda és passatgera, però que l'art és etern, es pregunta, llavors, què és la moda, per acabar plantejant-se altres qüestions com l'estil.

L'últim autor que trobem és Georg Simmel i la seva *Filosofia de la moda* ens ofereix una anàlisi filosòfica que porta aquest recull a un altre nivell.

Com a éssers humans duals, Simmel ens diu que un fenomen sense dualisme ens semblaria d'allò més buit.

Només quan una energia interior tendeix a desbordar la seva expressió visible, la vida adquireix la riquesa d'inesgotables possibilitats que en completa la realitat fragmentària, i no és fins aquest moment que les seves manifestacions ens permeten intuir forces més profundes, tensions no resoltes, situacions de conflicte i de calma d'un abast més ampli del que podríem suposar partint de la seva aparença immediata. (p. 70)

I tot i que no ens és possible descriure aquest dualisme, Simmel ens diu que hem de conformar-nos a mostrar les contraposicions, que són expressió última de l'ésser humà. Evidentment, aquesta polarització es veu també en l'àmbit social, a la moda, per exemple. La moda vehicula la contraposició entre imitació i distinció que trobem tan present en la vida quotidiana. Aquesta cerca de l'homogeneïtat, però també la necessitat d'heterogeneïtat fan de la moda, també, instrument cabdal en qüestions de classe i de diferenciació nacional.

Simmel, a més, ens parla de la paradoxa de la moda: quelcom és moda quan només una part de la comunitat la practica, i l'altra està en camí de fer-ho: «la paradoxa que implica el fet que la seva tendència a la difusió general acabi provocant precisament la destrucció del sentit que la justifica constitueix l'atractiu característic dels límits, de la simultaneïtat de principi i de final, l'encant de la novetat i alhora de la caducitat.» p.83. Per Simmel, l'essència de la moda

és que és i no és alhora, es troba en un espai liminar que la fa atractiva. I és en aquest límit on sorgeix la necessitat d'aprovació i enveja de la qual parla l'autor. És tan gran aquesta obsessió per l'aprovació i la distinció dins la mateixa norma, que neixen els fanàtics, que l'únic que

fan és exagerar les regles ja establertes. I havent-hi dins el fenomen contradiccions i paradoxes, el fenomen en si no n'és l'excepció. Si hi ha moda, també hi ha, de manera necessària, antimoda. Els individus que participen en aquesta contraposició segueixen les mateixes conductes que els fanàtics, segons Simmel, simplement en la vorera contrària.

El filòsof ens parla també de la relació de les dones amb la moda; de la contraposició entre llibertat i l'alliberament a través de la moda, i el pudor i la màscara que també representen; sobre com la moda afecta la conducta de l'individu; sobre la immediatesa i la caducitat. I tot i que a la moda només li interessi el canvi, és inevitable aquesta sensació d'eternitat que la moda ens fa sentir. Perquè sí, la moda tot i ser efímera, la volem eterna, i per això, pel fet que al llarg de la història hem flirtejat amb ella, cal analitzar-la i estudiar-la en la seva eternitat.